

H17 - Jerntildeling, kastration og halekupering

Korrekt håndtering af pattegrisene giver en større overlevelse.

1. Jerntildeling

- Jern tildeles enten som injektion i nakke eller lyske, eller oralt i form af strøjern, pasta eller igennem drikkevandet
- Ved brug af kanyle, skal der skiftes kanyle imellem hvert hold
- Nålefri injektion vil mindske risikoen for infektion og blodforgiftning som følge af spredning af virus og bakterier mellem grise og hold
- Ved injektion tildeles 200 mg jern indenfor den 1. leveuge
- Når jern gives i munden, følges brugsanvisningen for produktet
- Blege grise i farestald og i klimastalden skal tildeles ekstra jern
- En gris kan godt mangle jern, selv om den ikke viser tydelige kliniske tegn herpå.

2. Kastration

- Kastration er kun tilladt med forudgående smertelindring og jf. Danish-ordningen (lokalbedøvelse)
- Lokalbedøvelse virker efter mindst 5 minutter og i maks. 30 minutter
- Skift kanyle mellem hvert kuld for at minimere smittespredningen
- Kastration er kun tilladt indenfor dyrets 2.-7. levedøgn
- Placér grisen i kastrationsbænk i en god arbejdhøjde
- Lav små snit, så risikoen for infektion minimeres
- Skift skalpel efter hvert kuld – en skarp kniv gør det lettere at lave små snit
- Det er kun lovligt at skære sædstrengene over
- Testiklerne opsamles
- Desinficer skalpel/tang imellem hver gris
- Grisen sættes tilbage til soen hurtigst muligt for at modvirke stress
- Kastrationen er udført korrekt, når såret er lukket og uden hævelse 24 timer efter indgrebet
- Kastration af grisene med diarré bør undgås.

3. Halekupering

Må ikke foretages rutinemæssigt, men kun ved dokumenteret behov.

Dokumentationskrav: Hvis der foretages halekupering, skal der være dokumentation for, at besætningsejeren har erfaring for, at der udvikles halebid i egen besætning eller hos en eller flere aftagere. Der skal samtidig foreligge en handlingsplan for forebyggende foranstaltninger mod halebid.

Behovet for halekupering skal dokumenteres mindst én gang årligt.

- Pattegrise kan halekuperes inden for dyrets 2.-4. levedøgn
- Der kuperes mindst muligt af halen. Der må højst kuperes op til halvdelen af halen

Forskellen på en ny kanyle (til højre) og en kanyle, der er brugt 6 gange (til venstre)

Kastrationssår med infektion

H17 – Jerntildeling, kastration og halekupering

1.	De første 3 uger efter fødslen firedobles pattegrisenes vægt, så pattegrisene skal danne meget blod i denne periode. Da pattegrisenes daglige jernbehov (cirka 7 mg) er væsentlig større end tilførslen fra somælken (cirka 1 mg), er det medfødte jerndepot (cirka 50 mg) opbrugt efter cirka 1 uge.
1.	Jernmangel påvirker immuniteten og dermed dødelighed og tilvækst.
1.	Hæmoglobinindholdet i blodet skal være på cirka 90 gram pr. liter for ikke at begrænse grisenes vækstkapacitet.
1.	Hvis grisene er for unge, når de får jerninjektion, kan der udløses ledbetændelser med jernindlejring omkring leddene. Disse grise er umulige at behandle. Tal med dyrlægen.
1.	Vær omhyggelig med placeringen af jern ved injektion: <ul style="list-style-type: none"> • Korrekt kanylestørrelse (1 cm lang, ca. 1 mm tyk) (19G-21G) • Korrekt placering (i lysken eller i nakkemuskulaturen) • Korrekt dosis. Tjek fabrikantens anvisning.
1.	Oprethold høj hygiejne ved injektion for at begrænse smittespredning af virus og bakterier.
1.	Ved brug af drikkejern kontrolleres ventilerne løbende for at sikre, at de ikke drypper eller er tilstoppede.
1.	Sidst i diegivningsperioden sker ekstra jernoptag via pattegriseføder. En høj foderoptagelse er derfor vigtig.
1.	Ved mistanke om lavt hæmoglobinindhold i blodet kan dyrlægen lave en analyse på staldgangen.
2.	Hvis grisen er bedøvet efter forskrifterne, ligger lydniveauet i forbindelse med kastration under grænseværdierne for, hvornår høreværn skal anvendes.
2.	Husk at bruge handsker i forbindelse med injektion af bedøvelse. Brug gerne 2 sæt handsker.
2.	Bedøvelse i forbindelse med kastration må kun foretages af personer, der har gennemført et kursus. Kursuscertifikatet skal altid være tilgængeligt i stalden. Kastration efter grisens 7. levedøgn må kun foretages af en dyrlæge .
2.	Redskaber skal holdes rene og skarpe. Arbejd med 2 skalpeller, så der hele tiden er én i desinfektionsvæske. Tag den anden skalpel hver gang, du tager en ny gris. Desinficer skalpel/tang imellem hver kastration.
2.	Placér grisen i kastrationsbænk i en god arbejdshøjde. Grisene skal i kastrationsbænken, både når der skal lokalbedøves og kastreres.
2.	Lav 2 små lodrette snit, så risikoen for infektion minimeres, pres testiklerne ud, og skær sædstrengen over uden at rive. Ved kastration skal overrivning af væv undgås. Det er ulovligt at rive sædstrengene over.
2.	Saml tekstilerne sammen og put dem i DAKA-containerne.
3.	Opvarm brænderen, så halen brændes over i stedet for at blive skåret.
3.	Det er vigtigt, at halen brændes hele vejen igennem, ellers vil der være forhøjet risiko for udvikling af blodforgiftning.
3.	Hvis halen bløder efter den er brændt, er brænderen for kold, eller brændetiden er for kort.
3.	Hold kniven i brænderen ren for aske. Så den brænder ordentligt.
3.	Kuper halen med et lige snit. Et skråt snit giver et større sår og er længere tid om at hele.
3.	Foretages halekupering efter pattegrisens 4 første levedøgn, skal dyret gives længerevarende smertebehandling.